

بسم الله الرحمن الرحيم

درس حسابداری پیشرفته ۱
رشته حسابداری مقطع کارشناسی

تهیه و تنظیم : الهام امین ابراهیم آبادی - بهار ۹۹

سرفصل مطالب جلسه اول

- ۱- تعریف حسابداری فروش اقساطی
- ۲- استفاده از تکنیکهای ارزش فعلی در فروشهای اقساطی
- ۳- تعیین مبلغ اقساط
- ۴- حسابداری فروش اقساطی
- ۵- شناخت درآمد فروش اقساطی
- ۶- روشهای شناسایی سود ناخالص در فروشهای اقساطی

فروش اقساطی

شرکتها برای افزایش حجم فروش خود معمولاً از روشهای مختلفی مانند فروش به صورت امانی یا ایجاد شعب و نمایندگی و یا فروش اقساطی استفاده می کنند. بسیاری از شرکتها بدون انجام فروش اقساطی سهم بسیاری از فروش خود را در بازار از دست می دهند. علاوه بر این بسیاری از افراد تمایل زیادی برای خرید کالایی دارند اما وجه کافی برای پرداخت در مقطع فروش ندارند بنابراین اگر شرایط فروش اقساطی ایجاد شود آنها نیز اقدام به خرید می کنند.

فروش اقساطی قراردادی است که بر اساس آن دارایی (کالا) به صورت قسطی به فروش رسیده و بهای آن در مدت زمان طولانی و طی چندین قسط به صورت ماهانه، سه ماهه، شش ماهه و یا سالانه دریافت میگردد. البته ممکن است درصدی از بهای فروش نقدا در موقع تحویل کالا به خریدار به عنوان پیش دریافت وصول می گردد.

نکته: در فروشهای اقساطی مالکیت دارایی مورد مبادله در ابتدای قرارداد از فروشنده به خریدار منتقل می شود.

در فروشهای اقساطی فروشنده برای کاهش ریسک عدم وصول مطالبات خود از یکی از دو روش زیر استفاده می کند:

- ۱- سند مالکیت دارایی تا زمان وصول تمامی اقساط در اختیار فروشنده باقی می ماند . در این حالت اگر خریدار اقساط خود را پرداخت نکند امکان مالکیت مجدد کالا توسط فروشنده وجود دارد .
- ۲- از خریدار اسناد تضمینی دریافت می شود در این حالت در صورت قصور خریدار در پرداخت اقساط فروشنده نمی تواند مجدداً مالکیت دارایی را به دست آورد اما می تواند وصول مطالبات خود را به صورت قانونی پیگیری کند .

استفاده از تکنیکهای ارزش فعلی در فروشهای اقساطی

همانطور که گفته شد در فروشهای اقساطی وجه حاصل از فروش کالا در مدت زمان طولانی دریافت می شود و از آنجایی که پول دارای ارزش زمانی است و در طولانی مدت با کاهش ارزش مواجه می شود لذا فروشندگان جهت حفظ ارزش فروشهای اقساطی خود علاوه بر سود ناخالص مورد انتظار مبلغی نیز به عنوان بهره یا سود تضمین شده به قیمت فروش کالای خود اضافه می کنند در نتیجه دو رابطه زیر به وجود می آید :

سود ناخالص + بهای تمام شده فروش = قیمت فروش نقدی کالا

درآمد بهره + قیمت فروش نقدی = قیمت فروش اقساطی کالا

تفاوت بین قیمت فروش نقدی و بهای تمام شده کالا به عنوان سود ناخالص و تفاوت بین قیمت فروش اقساطی و قیمت فروش نقدی به عنوان درآمد بهره شناخته می شود. بنابراین در فروشهای اقساطی تعیین قیمت نقدی کالا اهمیت زیادی دارد. در صورتیکه قیمت نقدی کالا مشخص نباشد مبلغ فروش بر اساس ارزش فعلی جریانات نقدی ورودی با نرخ بهره متداول محاسبه می گردد. بنابراین قبل از اینکه وارد بحث فروش اقساطی شویم بایستی مفهوم ارزش فعلی و نحوه استفاده از آن را در فروشهای اقساطی توضیح دهیم:

برای محاسبه ارزش فعلی، در صورتی که مبلغ اقساط و یا فواصل زمانی دریافت اقساط، مساوی نباشد از رابطه زیر

استفاده می کنیم:

$$PV_0 = \sum S \times \left[\frac{1}{(1+i)^n} \right] = \sum S \times PVIF_n^i$$

که در آن:

PV_0 : ارزش فعلی جریانهای نقدی ورودی (قیمت فروش نقدی)،

S : مبلغ قسط معینی در آینده،

i : نرخ بهره مورد نظر، و

n : مدت زمان باقی مانده تا سررسید می باشد.

در صورتی که مبلغ اقساط و فواصل زمانی دریافت اقساط، مساوی باشد، برای محاسبه ارزش فعلی از رابطه زیر استفاده

می کنیم:

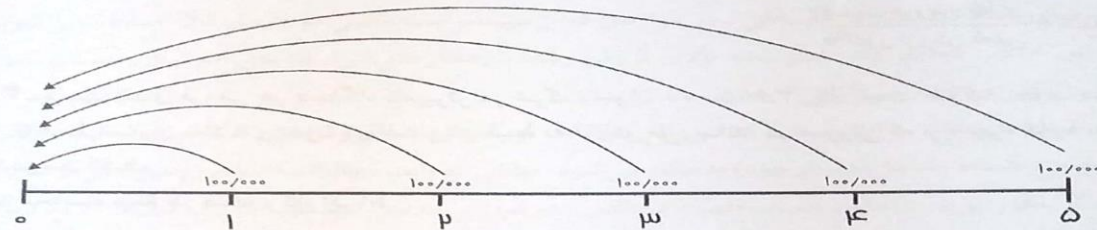
$$PV_0 = A \times \left[\frac{1 - \frac{1}{(1+i)^n}}{i} \right] = A \times PVIFA_n^i$$

که در آن:

A : مبلغ هر قسط و n : تعداد دورهها (تعداد اقساط) می باشد.

مثال

مثال ۱-۳- قیمت اقساطی کالایی ۵۰۰,۰۰۰ ریال است که طی ۵ قسط مساوی در پایان هر سال قابل دریافت می باشد. در صورتی که نرخ بهره مورد نظر فروشنده ۱۲ درصد باشد، مطلوبست: محاسبه قیمت نقدی کالا
حل:

$$\text{قیمت نقدی} = 100,000 \times \left[\frac{1 - \frac{1}{(1+0.12)^5}}{0.12} \right] \approx 360,500$$

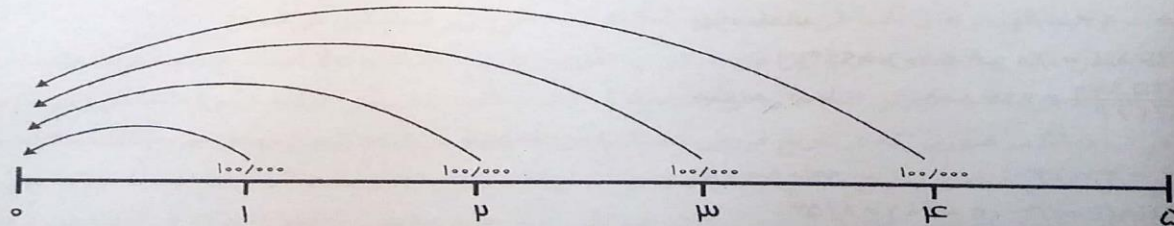
همانگونه که ملاحظه می شود، ارزش فعلی ۵ قسط مساوی ۱۰۰,۰۰۰ ریالی برابر با ۳۶۰,۵۰۰ ریال می باشد.

در صورتی که اولین قسط در تاریخ معامله وصول شود، فاکتور ارزش فعلی به شرح زیر تعیین می شود:

$$PV_0 = A \times \left[1 + \frac{1 - \frac{1}{(1+i)^{n-1}}}{i} \right]$$

مثال ۲-۳- با در نظر گرفتن اطلاعات مثال ۱-۳، در صورتی که اقساط در ابتدای هر سال دریافت شود، مطلوبست: محاسبه قیمت نقدی کالا

حل:

$$\text{قیمت نقدی} = 100,000 \times \left[1 + \frac{1 - \frac{1}{(1+0.12)^4}}{0.12} \right] \approx 403,700$$

لازم به توضیح است که ارزش فعلی قسط اول برابر با ۱۰۰,۰۰۰ ریال می باشد.

تعیین مبلغ اقساط

در صورتی که قیمت نقدی کالا و نرخ بهره مورد نظر فروشنده مشخص باشد و نخواهیم مبلغ اقساط (مساوی) را تعیین کنیم ، ابتدا عامل ارزش فعلی (عامل بهره) را مشخص نموده و سپس با استفاده از رابطه زیر مبلغ هر قسط را محاسبه می کنیم :

$$\text{قسط هر مبلغ} = \frac{\text{نقدی فروش قیمت}}{\text{فعلی ارزش فاکتور}}$$

مثال

قیمت نقدی فروش هر دستگاه کامپیوتر در شرکت جوان ۳,۶۰۵,۰۰۰ ریال است. شرکت جوان محصولات خود را در ۵ قسط مساوی سالانه و بدون دریافت پیش قسط به فروش می‌رساند. در صورتی که نرخ بهره مورد نظر شرکت سالانه ۱۲٪ باشد،

مطلوبست محاسبه مبلغ هر قسط و کل اقساط

$$PVIF (i=12\% \quad n=5)$$

$$\text{مبلغ هر قسط} = \frac{3605000}{3.605} = 1,000,000$$

$$5 * 1,000,000 = 5,000,000$$

PVIF_n

جدول ارزش فعلی ۱ ریال در پایان سال n/m

n	1%	2%	3%	4%	5%	6%	7%	8%	9%	10%	11%	12%	13%	14%	15%
1	0.990	0.980	0.971	0.962	0.952	0.943	0.935	0.926	0.917	0.909	0.901	0.893	0.885	0.877	0.870
2	0.980	0.961	0.943	0.925	0.907	0.890	0.873	0.857	0.842	0.826	0.812	0.797	0.783	0.769	0.756
3	0.971	0.942	0.915	0.889	0.864	0.840	0.816	0.794	0.772	0.751	0.731	0.712	0.693	0.675	0.658
4	0.961	0.924	0.888	0.855	0.823	0.792	0.763	0.735	0.708	0.683	0.659	0.636	0.613	0.592	0.572
5	0.951	0.906	0.863	0.822	0.784	0.747	0.713	0.681	0.650	0.621	0.593	0.567	0.543	0.519	0.497
6	0.942	0.888	0.837	0.790	0.746	0.705	0.666	0.630	0.596	0.564	0.535	0.507	0.480	0.456	0.432
7	0.933	0.871	0.813	0.760	0.711	0.665	0.623	0.583	0.547	0.513	0.482	0.452	0.425	0.400	0.376
8	0.923	0.853	0.789	0.731	0.677	0.627	0.582	0.540	0.502	0.467	0.434	0.404	0.376	0.351	0.327
9	0.914	0.837	0.766	0.703	0.645	0.592	0.544	0.500	0.460	0.424	0.391	0.361	0.333	0.308	0.284
10	0.905	0.820	0.744	0.676	0.614	0.558	0.508	0.463	0.422	0.386	0.352	0.322	0.295	0.270	0.247
11	0.896	0.804	0.722	0.650	0.585	0.527	0.475	0.429	0.388	0.350	0.317	0.287	0.261	0.237	0.215
12	0.887	0.788	0.701	0.625	0.557	0.497	0.444	0.397	0.356	0.319	0.286	0.257	0.231	0.208	0.187
13	0.879	0.773	0.681	0.601	0.530	0.469	0.415	0.368	0.326	0.290	0.258	0.229	0.204	0.182	0.163
14	0.870	0.758	0.661	0.577	0.505	0.442	0.388	0.340	0.299	0.263	0.232	0.205	0.181	0.160	0.141
15	0.861	0.743	0.642	0.555	0.481	0.417	0.362	0.315	0.275	0.239	0.209	0.183	0.160	0.140	0.123
16	0.853	0.728	0.623	0.534	0.458	0.394	0.339	0.292	0.252	0.218	0.188	0.163	0.141	0.123	0.107
17	0.844	0.714	0.605	0.513	0.436	0.371	0.317	0.270	0.231	0.198	0.170	0.146	0.125	0.108	0.093
18	0.836	0.700	0.587	0.494	0.416	0.350	0.296	0.250	0.212	0.180	0.153	0.130	0.111	0.095	0.081
19	0.828	0.686	0.570	0.475	0.396	0.331	0.277	0.232	0.194	0.164	0.138	0.116	0.098	0.083	0.070
20	0.820	0.673	0.554	0.456	0.377	0.312	0.258	0.215	0.178	0.149	0.124	0.104	0.087	0.073	0.061
21	0.811	0.660	0.538	0.439	0.359	0.294	0.242	0.199	0.164	0.135	0.112	0.093	0.077	0.064	0.053
22	0.803	0.647	0.522	0.422	0.342	0.278	0.226	0.184	0.150	0.123	0.101	0.083	0.068	0.056	0.046
23	0.795	0.634	0.507	0.406	0.326	0.262	0.211	0.170	0.138	0.112	0.091	0.074	0.060	0.049	0.040
24	0.788	0.622	0.492	0.390	0.310	0.247	0.197	0.158	0.126	0.102	0.082	0.066	0.053	0.043	0.035
25	0.780	0.610	0.478	0.375	0.295	0.233	0.184	0.146	0.116	0.092	0.074	0.059	0.047	0.038	0.030
26	0.772	0.598	0.464	0.361	0.281	0.220	0.172	0.135	0.106	0.084	0.066	0.053	0.042	0.033	0.026
27	0.764	0.586	0.450	0.347	0.268	0.207	0.161	0.125	0.098	0.076	0.060	0.047	0.037	0.029	0.023
28	0.757	0.574	0.437	0.333	0.255	0.196	0.150	0.116	0.090	0.069	0.054	0.042	0.033	0.026	0.020
29	0.749	0.563	0.424	0.321	0.243	0.185	0.141	0.107	0.082	0.063	0.048	0.037	0.029	0.022	0.017
30	0.742	0.552	0.412	0.308	0.231	0.174	0.131	0.099	0.075	0.057	0.044	0.033	0.026	0.020	0.015
n	16%	17%	18%	19%	20%	21%	22%	23%	24%	25%	26%	27%	28%	29%	30%
1	0.862	0.855	0.847	0.840	0.833	0.826	0.820	0.813	0.806	0.800	0.794	0.787	0.781	0.775	0.769
2	0.743	0.731	0.718	0.706	0.694	0.683	0.672	0.661	0.650	0.640	0.630	0.620	0.610	0.601	0.592
3	0.641	0.624	0.609	0.593	0.579	0.564	0.551	0.537	0.524	0.512	0.500	0.488	0.477	0.466	0.455
4	0.552	0.534	0.516	0.499	0.482	0.467	0.451	0.437	0.423	0.410	0.397	0.384	0.373	0.361	0.350
5	0.476	0.456	0.437	0.419	0.402	0.386	0.370	0.355	0.341	0.328	0.315	0.303	0.291	0.280	0.269
6	0.410	0.390	0.370	0.352	0.335	0.319	0.303	0.289	0.275	0.262	0.250	0.238	0.227	0.217	0.207
7	0.354	0.333	0.314	0.296	0.279	0.263	0.249	0.235	0.222	0.210	0.198	0.188	0.178	0.168	0.159
8	0.305	0.285	0.266	0.249	0.233	0.218	0.204	0.191	0.179	0.168	0.157	0.148	0.139	0.130	0.123
9	0.263	0.243	0.225	0.209	0.194	0.180	0.167	0.155	0.144	0.134	0.125	0.116	0.108	0.101	0.094
10	0.227	0.208	0.191	0.176	0.162	0.149	0.137	0.126	0.116	0.107	0.099	0.092	0.085	0.078	0.073
11	0.195	0.178	0.162	0.148	0.135	0.123	0.112	0.103	0.094	0.086	0.079	0.072	0.066	0.061	0.056
12	0.168	0.152	0.137	0.124	0.112	0.102	0.092	0.083	0.076	0.069	0.062	0.057	0.052	0.047	0.043
13	0.145	0.130	0.116	0.104	0.093	0.084	0.075	0.068	0.061	0.055	0.050	0.045	0.040	0.037	0.033
14	0.125	0.111	0.099	0.088	0.078	0.069	0.062	0.055	0.049	0.044	0.039	0.035	0.032	0.028	0.025
15	0.108	0.095	0.084	0.074	0.065	0.057	0.051	0.045	0.040	0.035	0.031	0.028	0.025	0.022	0.020
16	0.093	0.081	0.071	0.062	0.054	0.047	0.042	0.036	0.032	0.028	0.025	0.022	0.019	0.017	0.015
17	0.080	0.069	0.060	0.052	0.045	0.039	0.034	0.030	0.026	0.023	0.020	0.017	0.015	0.013	0.012
18	0.069	0.059	0.051	0.044	0.038	0.032	0.028	0.024	0.021	0.018	0.016	0.014	0.012	0.010	0.009
19	0.060	0.051	0.043	0.037	0.031	0.027	0.023	0.020	0.017	0.014	0.012	0.011	0.009	0.008	0.007
20	0.051	0.043	0.037	0.031	0.026	0.022	0.019	0.016	0.014	0.012	0.010	0.008	0.007	0.006	0.005
21	0.044	0.037	0.031	0.026	0.022	0.018	0.015	0.013	0.011	0.009	0.008	0.007	0.006	0.005	0.004
22	0.038	0.032	0.026	0.022	0.018	0.015	0.013	0.011	0.009	0.007	0.006	0.005	0.004	0.004	0.003
23	0.033	0.027	0.022	0.018	0.015	0.012	0.010	0.009	0.007	0.006	0.005	0.004	0.003	0.003	0.002
24	0.028	0.023	0.019	0.015	0.013	0.010	0.008	0.007	0.006	0.005	0.004	0.003	0.003	0.002	0.002
25	0.024	0.020	0.016	0.013	0.010	0.009	0.007	0.006	0.005	0.004	0.003	0.003	0.002	0.002	0.001
26	0.021	0.017	0.014	0.011	0.009	0.007	0.006	0.005	0.004	0.003	0.002	0.002	0.002	0.001	0.001
27	0.018	0.014	0.011	0.009	0.007	0.006	0.005	0.004	0.003	0.002	0.002	0.002	0.001	0.001	0.001
28	0.016	0.012	0.010	0.008	0.006	0.005	0.004	0.003	0.002	0.002	0.001	0.001	0.001	0.001	0.001
29	0.014	0.011	0.008	0.006	0.005	0.004	0.003	0.002	0.002	0.001	0.001	0.001	0.001	0.001	0.000
30	0.012	0.009	0.007	0.005	0.004	0.003	0.003	0.002	0.002	0.001	0.001	0.001	0.001	0.000	0.000

جدول ارزش یک ریالی (pvif)

جدول ارزش فعلی اقساط مساوی (PVIFA)

PVIFA_n جدول ارزش فعلی اقساط مساوی ۱ ریالی برای n سال

n	1%	2%	3%	4%	5%	6%	7%	8%	9%	10%	11%	12%	13%	14%	15%
1	0.990	0.980	0.971	0.962	0.952	0.943	0.935	0.926	0.917	0.909	0.901	0.893	0.885	0.877	0.870
2	1.979	1.942	1.913	1.885	1.859	1.833	1.808	1.783	1.759	1.736	1.713	1.690	1.668	1.647	1.626
3	2.941	2.884	2.829	2.775	2.723	2.673	2.624	2.577	2.531	2.487	2.444	2.402	2.361	2.322	2.283
4	3.902	3.808	3.717	3.630	3.546	3.465	3.387	3.312	3.240	3.170	3.102	3.037	2.974	2.914	2.855
5	4.853	4.713	4.580	4.452	4.329	4.212	4.100	3.993	3.890	3.791	3.696	3.605	3.517	3.433	3.352
6	5.795	5.601	5.417	5.242	5.076	4.917	4.767	4.623	4.486	4.355	4.231	4.111	3.998	3.889	3.784
7	6.728	6.472	6.230	6.002	5.785	5.582	5.389	5.206	5.033	4.868	4.712	4.564	4.423	4.288	4.160
8	7.652	7.325	7.020	6.733	6.463	6.210	5.971	5.747	5.535	5.335	5.146	4.968	4.799	4.639	4.487
9	8.566	8.162	7.786	7.435	7.108	6.802	6.515	6.247	5.995	5.759	5.537	5.328	5.132	4.946	4.772
10	9.471	8.983	8.530	8.111	7.722	7.360	7.024	6.710	6.418	6.145	5.889	5.650	5.426	5.216	5.019
11	10.358	9.787	9.253	8.760	8.306	7.887	7.499	7.139	6.805	6.495	6.207	5.938	5.687	5.453	5.234
12	11.255	10.575	9.954	9.385	8.863	8.384	7.943	7.536	7.161	6.814	6.492	6.194	5.918	5.660	5.421
13	12.134	11.348	10.635	9.986	9.394	8.853	8.358	7.904	7.487	7.103	6.750	6.424	6.122	5.842	5.583
14	13.004	12.106	11.296	10.563	9.899	9.295	8.745	8.244	7.786	7.367	6.982	6.628	6.302	6.002	5.724
15	13.855	12.849	11.938	11.118	10.380	9.712	9.108	8.559	8.061	7.606	7.191	6.811	6.462	6.142	5.847
16	14.718	13.578	12.561	11.652	10.838	10.106	9.447	8.851	8.313	7.824	7.379	6.974	6.604	6.265	5.954
17	15.562	14.292	13.166	12.166	11.274	10.477	9.763	9.122	8.544	8.022	7.549	7.120	6.729	6.373	6.047
18	16.398	14.992	13.754	12.659	11.690	10.828	10.059	9.372	8.756	8.201	7.702	7.250	6.840	6.467	6.128
19	17.226	15.678	14.324	13.134	12.085	11.158	10.336	9.604	8.950	8.355	7.839	7.366	6.938	6.550	6.198
20	18.046	16.351	14.877	13.590	12.462	11.470	10.594	9.818	9.129	8.514	7.963	7.469	7.025	6.623	6.259
21	18.857	17.011	15.415	14.029	12.821	11.764	10.836	10.017	9.292	8.649	8.075	7.562	7.102	6.687	6.312
22	19.660	17.658	15.937	14.451	13.163	12.042	11.061	10.201	9.442	8.772	8.176	7.645	7.170	6.743	6.359
23	20.456	18.292	16.444	14.857	13.489	12.303	11.272	10.371	9.580	8.883	8.266	7.718	7.230	6.792	6.399
24	21.243	18.914	16.936	15.247	13.799	12.550	11.469	10.529	9.707	8.985	8.348	7.784	7.283	6.835	6.434
25	22.023	19.523	17.413	15.622	14.094	12.783	11.654	10.675	9.823	9.077	8.422	7.843	7.330	6.873	6.464
26	22.795	20.121	17.877	15.983	14.375	13.003	11.826	10.810	9.929	9.161	8.488	7.896	7.372	6.906	6.491
27	23.560	20.707	18.327	16.330	14.643	13.211	11.987	10.935	10.027	9.237	8.548	7.943	7.409	6.935	6.514
28	24.316	21.281	18.764	16.663	14.898	13.406	12.137	11.051	10.116	9.307	8.602	7.984	7.441	6.961	6.534
29	25.066	21.844	19.188	16.984	15.141	13.591	12.278	11.158	10.198	9.370	8.650	8.022	7.470	6.983	6.551
30	25.808	22.396	19.600	17.292	15.372	13.765	12.409	11.258	10.274	9.427	8.694	8.055	7.496	7.003	6.566
n	16%	17%	18%	19%	20%	21%	22%	23%	24%	25%	26%	27%	28%	29%	30%
1	0.862	0.855	0.847	0.840	0.833	0.826	0.820	0.813	0.806	0.800	0.794	0.787	0.781	0.775	0.769
2	1.605	1.585	1.566	1.547	1.528	1.509	1.492	1.474	1.457	1.440	1.424	1.407	1.392	1.376	1.361
3	2.246	2.210	2.174	2.140	2.106	2.074	2.042	2.011	1.981	1.952	1.923	1.896	1.868	1.842	1.816
4	2.798	2.743	2.690	2.639	2.589	2.540	2.494	2.448	2.404	2.362	2.320	2.280	2.241	2.203	2.166
5	3.274	3.199	3.127	3.058	2.991	2.926	2.864	2.803	2.745	2.689	2.635	2.583	2.532	2.483	2.436
6	3.685	3.589	3.498	3.410	3.326	3.245	3.167	3.092	3.020	2.951	2.885	2.821	2.759	2.700	2.643
7	4.039	3.922	3.812	3.706	3.605	3.508	3.416	3.327	3.242	3.161	3.083	3.009	2.937	2.868	2.802
8	4.344	4.207	4.078	3.954	3.837	3.726	3.619	3.518	3.421	3.329	3.241	3.156	3.076	2.999	2.925
9	4.607	4.451	4.303	4.163	4.031	3.905	3.786	3.673	3.566	3.463	3.366	3.273	3.184	3.100	3.019
10	4.833	4.659	4.494	4.339	4.192	4.054	3.923	3.799	3.682	3.571	3.465	3.364	3.269	3.178	3.092
11	5.029	4.836	4.656	4.487	4.327	4.177	4.035	3.902	3.776	3.656	3.543	3.437	3.335	3.239	3.147
12	5.197	4.988	4.793	4.611	4.439	4.278	4.127	3.985	3.851	3.725	3.606	3.493	3.387	3.286	3.190
13	5.342	5.118	4.910	4.715	4.533	4.362	4.203	4.053	3.912	3.780	3.656	3.538	3.427	3.322	3.223
14	5.468	5.229	5.008	4.802	4.611	4.432	4.265	4.108	3.962	3.824	3.695	3.573	3.459	3.351	3.249
15	5.575	5.324	5.092	4.876	4.675	4.489	4.315	4.153	4.001	3.859	3.726	3.601	3.483	3.373	3.268
16	5.668	5.405	5.162	4.938	4.730	4.536	4.357	4.189	4.033	3.887	3.751	3.623	3.503	3.390	3.283
17	5.749	5.475	5.222	4.990	4.775	4.576	4.391	4.219	4.059	3.910	3.771	3.640	3.518	3.403	3.295
18	5.818	5.534	5.273	5.033	4.812	4.608	4.419	4.243	4.080	3.928	3.786	3.654	3.529	3.413	3.304
19	5.877	5.584	5.316	5.070	4.843	4.635	4.442	4.263	4.097	3.942	3.799	3.664	3.539	3.421	3.311
20	5.929	5.628	5.353	5.101	4.870	4.657	4.460	4.279	4.110	3.954	3.808	3.673	3.546	3.427	3.316
21	5.973	5.665	5.384	5.127	4.891	4.675	4.476	4.292	4.121	3.963	3.816	3.679	3.551	3.432	3.320
22	6.011	5.696	5.410	5.149	4.909	4.690	4.488	4.302	4.130	3.970	3.822	3.684	3.556	3.436	3.323
23	6.044	5.723	5.432	5.167	4.925	4.703	4.499	4.311	4.137	3.976	3.827	3.689	3.559	3.438	3.325
24	6.073	5.746	5.451	5.182	4.937	4.713	4.507	4.318	4.143	3.981	3.831	3.692	3.562	3.441	3.327
25	6.097	5.766	5.467	5.195	4.948	4.721	4.514	4.323	4.147	3.985	3.834	3.694	3.564	3.442	3.329
26	6.118	5.783	5.480	5.206	4.956	4.728	4.520	4.328	4.151	3.988	3.837	3.696	3.566	3.444	3.330
27	6.136	5.798	5.492	5.215	4.964	4.734	4.524	4.332	4.154	3.990	3.839	3.698	3.567	3.445	3.331
28	6.152	5.810	5.502	5.223	4.970	4.739	4.528	4.335	4.157	3.992	3.840	3.699	3.568	3.446	3.331
29	6.166	5.820	5.510	5.229	4.975	4.743	4.531	4.337	4.159	3.994	3.841	3.700	3.569	3.446	3.332
30	6.177	5.829	5.517	5.235	4.979	4.746	4.534	4.339	4.160	3.995	3.842	3.701	3.569	3.447	3.332

مثال

فروشگاه جهان که به فروش کامپیوتر اشتغال دارد، کامپیوترهای خود را به صورت نقدی و اقساطی به فروش می رساند . قیمت نقدی فروش هر دستگاه کامپیوتر ۵,۹۴۵,۹۷۰ ریال بوده و نرخ بهره سالانه ۱۲٪ می باشد .

مطلوبست :

- (1) اقساط در ۱۰ قسط مساوی ماهانه دریافت شود .
- (2) اقساط در ۱۰ قسط مساوی سه ماهه دریافت شود .
- (3) اقساط در ۱۰ قسط مساوی شش ماهه دریافت شود .

$$1) \quad 12\% \div 12 = 1\% \quad \text{بهره ماهانه}$$

$$PVIFA(i = 1\% \text{ و } n = 10) = 9/471$$

$$\frac{5,945,970}{9/471} = 627,808 \quad \text{مبلغ هر قسط}$$

$$2) \quad 12\% \div 4 = 3\% \quad \text{بهره سه ماهه}$$

$$PVIFA(i = 3\% \text{ و } n = 10) = 8/530$$

$$\frac{5,945,970}{8/530} = 697,065 \quad \text{مبلغ هر قسط}$$

$$3) \quad 12\% \div 2 = 6\% \quad \text{بهره شش ماهه}$$

$$PVIFA(i = 6\% \text{ و } n = 10) = 7/360$$

$$\frac{5,945,970}{7/360} = 807,876 \quad \text{مبلغ هر قسط}$$

حسابداری فروش اقساطی

برای ثبت عملیات فروش اقساطی معمولاً از حسابهای زیر استفاده می شود :

- ۱- **حساب فروش اقساطی** : در این حساب فروشهای اقساطی به مبلغی معادل قیمت فروش نقدی ثبت می گردد .
- ۲- **حساب بهای تمام شده فروش اقساطی** : اگر فروشنده از سیستم ثبت دائمی موجودی کالا استفاده شود ، هنگام فروش این حساب معادل بهای تمام شده کالای فروش رفته بدهکار می شود . اما اگر سیستم ثبت ادواری باشد چنین حسابی وجود ندارد .
- ۳- **حساب اقساط دریافتنی** : این حساب معادل کل مطالبات فروشنده بدهکار می شود و به موازات وصول اقساط (شامل اصل و بهره) این حساب بستانکار می شود . در صورتی که سررسید اقساط یکسال از تاریخ ترازنامه باشد به عنوان دارایی جاری و در غیر اینصورت به عنوان دارایی غیر جاری طبقه بندی می شود .
- ۴- **حساب بهره تحقق نیافته** : اختلاف بین قیمت فروش نقدی و قیمت فروش اقساطی در بستانکار این حساب ثبت می شود به موازات دریافت اقساط و با گذشت زمان بخشی از این بهره ها تحقق یافته تلقی شده و به حساب درآمد بهره انتقال می یابد .
- ۵- **حساب سود ناخالص تحقق نیافته** : در برخی از روشهای فروش اقساطی سود ناخالص در مقطع فروش تحقق یافته تلقی نمی شود بنابراین در بستانکار این حساب ثبت می شود اما به موازات وصول اقساط یا پس از گذشت مدتی تحقق یافته تلقی بنابراین از این حساب خارج شده و به حساب سود ناخالص تحقق یافته منتقل می شود .

نکته : مانده حساب بهره تحقق نیافته و سود ناخالص تحقق نیافته در ترازنامه به عنوان یک عامل کاهنده اقساط دریافتی گزارش می شوند .

شناخت درآمد فروش اقساطی :

درآمد مربوط به فروشهای اقساطی به دو دسته تقسیم می شود:

۱- **سود ناخالص** : برابر است با تفاوت بین قیمت فروش نقدی و بهای تمام شده کالای فروش رفته . چنانچه فروشنده نسبت به وصول اقساط خود در آینده اطمینان داشته باشد این سود ناخالص در مقطع فروش شناسایی می شود اما اگر نسبت به وصول اقساط ابهام داشته باشد بهتر است شناخت درآمد در نقطه ای بعد از مقطع فروش انجام شود یعنی در زمان وصول وجه از مشتریان . برای شناسایی سود ناخالص در فروشهای اقساطی روشهای مختلفی وجود دارد که در ادامه توضیح داده خواهد شد .

۲- **درآمد بهره** : برابر است با تفاوت بین قیمت فروش نقدی و قیمت فروش اقساطی . شناسایی درآمد بهره بر اساس یک رابطه صورت میگیرد که در ادامه توضیح داده خواهد شد .

نکته : در هر سه روش شناسایی سود ناخالص محاسبه در آمد یکسان خواهد بود یعنی روشهای شناسایی سود ناخالص ارتباطی با شناخت درآمد بهره ندارد .

روشهای شناسایی سود ناخالص در فروشهای اقساطی

۱- روش تعهدی

۲- روش اقساطی

۳- روش بازیافت بهای تمام شده

روش تعهدی

این روش ، روشی کاملا خوش بینانه است . و هنگامی مورد استفاده قرار می گیرد که نسبت به دریافت اقساط در آینده اطمینان معقولی وجود داشته باشد . در این روش با فروشهای اقساطی همانند فروشهای عادی برخورد می شود . و سود ناخالص اینگونه فروشها در مقطع فروش شناسایی و ثبت می شود .

مثال ۵-۳- شرکت ایران کالایی را که بهای تمام شده آن ۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال و قیمت فروش نقدی آن ۳,۱۷۰,۰۰۰ ریال بود، در ابتدای سال ۱۳۴۱ با در نظر گرفتن بهره سالانه ۱۰ درصد به صورت اقساطی به فروش رساند. اقساط در پایان هر سال و به طور مساوی طی ۴ قسط قابل دریافت است.

با فرض این که شرکت ایران برای حسابداری فروش اقساطی از روش تعهدی استفاده می کند،
مطلوبست:

الف) تعیین مبلغ هر قسط

ب) انجام ثبت لازم در دفتر روزنامه در تاریخ فروش

ج) انجام ثبت های لازم در دفتر روزنامه و نمایش حساب های اقساط دریافتنی و بهره تحقق نیافته در پایان هر یک

از سال های ۱۳۴۱ تا ۱۳۴۴

حل:

الف) با استفاده از جدول ارزش فعلی اقساط مساوی یک ریالی مندرج در صفحه ۱۲۶ (ستون ۱۰٪ و سطر ۴)، داریم:

$$PVIFA(i = 10\% \text{ و } n = 4) = 3/170$$

$$\frac{3,170,000}{3/170} = 1,000,000 \quad \text{مبلغ هر قسط}$$

$$4 \times 1,000,000 =$$

$$4,000,000$$

ب) ۱۳×۱/۱/۱ اقساط دریافتنی

$$3,170,000$$

فروش اقساطی

$$830,000$$

بهره تحقق نیافته

$$2,000,000$$

بهای تمام شده فروش اقساطی

$$2,000,000$$

موجودی کالا

ج) ۱۳×۱/۱۲/۲۹

$$1,000,000$$

ا) وجوه نقد

$$1,000,000$$

اقساط دریافتنی

		۳۱۷,۰۰۰	(۲) بهره تحقق نیافته
			درآمد بهره
		۳,۱۷۰,۰۰۰	(۳) فروش اقساطی
	۲,۰۰۰,۰۰۰		بهای تمام شده فروش اقساطی
	۱,۱۷۰,۰۰۰		سود ناخالص فروش اقساطی*

* در روش تعهدی، کل سود ناخالص، تحقق یافته تلقی شده و به حساب سود و زیان دوره‌ای که فروش در آن انجام شده است منظور می‌شود.

اقساط دریافتنی				بهره تحقق نیافته			
۱,۰۰۰,۰۰۰	X ۱/۱۲/۲۹	۴,۰۰۰,۰۰۰	X ۱/۱/۱	۸۳۰,۰۰۰	X ۱/۱/۱	۳۱۷,۰۰۰	X ۱/۱۲/۲۹
۳,۰۰۰,۰۰۰	ن/م					۵۱۳,۰۰۰	ن/م
<u>۴,۰۰۰,۰۰۰</u>		<u>۴,۰۰۰,۰۰۰</u>		<u>۸۳۰,۰۰۰</u>		<u>۸۳۰,۰۰۰</u>	
		۳,۰۰۰,۰۰۰	ن/م	۵۱۳,۰۰۰	ن/م		

						۱۳X۲/۱۲/۲۹
				۱,۰۰۰,۰۰۰		(۱) وجوه نقد
				۱,۰۰۰,۰۰۰		اقساط دریافتنی
				۲۴۸,۷۰۰		(۲) بهره تحقق نیافته
				۲۴۸,۷۰۰		درآمد بهره

$(۳,۰۰۰,۰۰۰ - ۵۱۳,۰۰۰) \times \%۱۰ = ۲۴۸,۷۰۰$

اقساط دریافتنی				بهره تحقق نیافته			
۱,۰۰۰,۰۰۰	X ۲/۱۲/۲۹	۳,۰۰۰,۰۰۰	X ۲/۱/۱ ن/م	۵۱۳,۰۰۰	X ۲/۱/۱ ن/م	۲۴۸,۷۰۰	X ۲/۱۲/۲۹
۲,۰۰۰,۰۰۰	ن/م					۲۶۴,۳۰۰	ن/م
<u>۳,۰۰۰,۰۰۰</u>		<u>۳,۰۰۰,۰۰۰</u>		<u>۵۱۳,۰۰۰</u>		<u>۵۱۳,۰۰۰</u>	
		۲,۰۰۰,۰۰۰	ن/م	۲۶۴,۳۰۰	ن/م		

						۱۳X۳/۱۲/۲۹
				۱,۰۰۰,۰۰۰		(۱) وجوه نقد
				۱,۰۰۰,۰۰۰		اقساط دریافتنی
				۱۷۳,۵۷۰		(۲) بهره تحقق نیافته
				۱۷۳,۵۷۰		درآمد بهره

$(۲,۰۰۰,۰۰۰ - ۲۶۴,۳۰۰) \times \%۱۰ = ۱۷۳,۵۷۰$

اقساط دریافتنی				بهره تحقق نیافته			
۱,۰۰۰,۰۰۰	X ۳/۱۲/۲۹	۲,۰۰۰,۰۰۰	X ۳/۱/۱ ن/م	۲۶۴,۳۰۰	X ۳/۱/۱ ن/م	۱۷۳,۵۷۰	X ۳/۱۲/۲۹
۱,۰۰۰,۰۰۰	ن/م					۹۰,۷۳۰	ن/م
<u>۲,۰۰۰,۰۰۰</u>		<u>۲,۰۰۰,۰۰۰</u>		<u>۲۶۴,۳۰۰</u>		<u>۲۶۴,۳۰۰</u>	

۱۳۹۴/۱۲/۲۹

۱,۰۰۰,۰۰۰

(۱) وجوه نقد

۱,۰۰۰,۰۰۰

اقساط دریافتی

۹۰,۷۳۰

(۲) بهره تحقق نیافته

۹۰,۷۳۰*

درآمد بهره

* چون با دریافت قسط آخر مانده حساب بهره تحقق نیافته می بایست صفر شود، لذا به جای محاسبه بهره تحقق یافته، مانده حساب بهره تحقق نیافته را به عنوان درآمد بهره منظور می کنیم.

اقساط دریافتی

بهره تحقق نیافته

۱,۰۰۰,۰۰۰	۲۹/۱۲/۹۴	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱۵/۱/۹۴	۹۰,۷۳۰	۱۵/۱/۹۴	۹۰,۷۳۰	۲۹/۱۲/۹۴
-----------	----------	-----------	---------	--------	---------	--------	----------